

Nr 376

Av herr Wennerfors m. fl., om s. k. mellanöl.

(Lika lydande med motion nr 304 i Första kammaren)

En förbättring av nykterhetstillståndet ter sig som en av de viktigaste sociala uppgifterna i dagens samhälle. Mycket talar för att en långtgående och varaktig förbättring kan åstadkommas endast genom en avsevärd ändring i konsumtionsvanorna. Nykterhetsrörelsen, som syftar till att vinna fler anhängare för den helnyktra livsstilen, utför här ett värdefullt arbete, som förtjänar statsmakternas uppskattning och stöd. Det torde emellertid knappast vara realistiskt att för överskådlig tid räkna med en så betydande ökning av den helnyktra sektorn, att därigenom en avgörande vändning till det bättre kan inträffa. Man lär i det praktiska nykterhetspolitiska arbetet få utgå från att det stora flertalet vuxna medborgare inte är beredda att helt avstå från alkoholbruk.

Det bör emellertid vara möjligt att successivt ändra konsumtionens struktur. Som i många sammanhang framhållits är det karakteristiskt för den svenska alkoholkonsumtionen att starkspriten, främst det okryddade brännvinet, intar en dominerande ställning, medan drycker med lägre alkoholstyrka nyttjas i förhållandevis ringa omfattning. Därav kommer uppenbarligen många av de sociala och medicinska vådorna. Man kan på goda grunder — bl. a. vetenskapliga rön och internationella jämförelser — förutsätta att nykterhetssituationen skulle i hög grad förbättras, om vi finge en tyngdpunktsförskjutning i konsumtionen från de starkare till de svagare dryckerna.

Förhoppningarna att få till stånd mildare dryckesseder måste sannolikt främst knytas till ett ökat intresse för vin såsom alternativ till brännvin. Även ölet kan emellertid ifrågakomma som ersättning. I Danmark, där brännvinspriset numera snarare är lägre än högre än hos oss, svarar ölet för inemot 3/4 av den totala alkoholförbrukningen, mätt i ren alkohol per invånare, medan starkspritkonsumtionen är relativt liten. Kunde vi hos oss, om än i begränsad omfattning, åstadkomma en utveckling i "dansk riktning", vore det förvisso av stort nykterhetspolitiskt värde.

Om ölet framgångsrikt skall kunna konkurrera med brännvinet, måste det emellertid vara fråga om en kvalitetsbetonad produkt, starkare och fyligare än vanligt öl klass II. Den måste också få saluföras under fria villkor, exempelvis i speceributiker och på motsvarande försäljningsställen. Det 4,5-procentiga starkölet, som närmast kommer i blickfältet, uppfyller

väl kvalitetsfordringarna, men då det av många anses alltför alkoholstarkt för att ifrågakomma för utminuterung annat än i Systembolagets regi, torde tillskapandet av ett s. k. mellanöl — med en alkoholstyrka av högst 3,6 viktprocent, dvs. mitt emellan starkölets och det vanliga ölets — utgöra den lämpligaste lösningen. Tekniskt är det möjligt att brygga ett mellanöl som i smak och kvalitet är jämförbart med starkölet. Flera utländska ölsorter, som blivit vida berömda för sin höga kvalitet, ligger vad alkoholstyrkan beträffar just på mellanölsnivå. Rimligtvis borde också ett 3,6-procentigt öl beskattas lindrigare än det 4,5-procentiga starkölet.

Frågan om ett mellanöl aktualiserades av 1956 års rusdrycksförsäljningsutredning, och i propositionen nr 143/1957 framlade finansministern ett förslag. I bevillningsutskottet var meningarna delade, men utskottsmajoriteten ställde sig positiv och uttalade att man "kommit till den uppfattningen att införandet av ett mellanöl av den typ som allmänt brukas i de s. k. ölländerna skulle kunna vara ägnat att främja en övergång inom konsumtionen till svagare drycker och därmed minska spritförbrukningen". Båda kamrarna avlog emellertid framställningen, ehuru med ytterst knappa majoriteter (65 röster mot 63 i första kammaren och 109 mot 102 i andra kammaren).

I ett interpellationssvar den 6 november 1963 deklarerade finansministern att han fortfarande ansåg att "liberalare försäljningsbestämmelser" bör kunna införas för ett mellanöl. Han sade sig därför inte vara främmande för tanken "att i en framtid på nytt aktualisera denna fråga, om förutsättningar för ett positivt gensvar i riksdagen skulle visa sig föreligga". Mot bakgrunden härav synes det påkallat att ärendet på nytt tas upp till övervägande i riksdagen.

Att förslaget föll 1957 torde delvis ha hängt samman med den ringa erfarenhet man då ännu hade av det låt vara blott för utminuterung i systembutikerna frisläppta starkölets konsekvenser samt den tveksamhet angående friare försäljningsformer och utökat alkoholsortiment som i och för sig kunde vara motiverad till följd av det starkt försämrade nykterhetsläget åren närmast efter ikraftträdandet av 1954 års reform. Sedan dess har situationen i flera avseenden förbättrats, samtidigt som det synes alltmer uppenbart att maldrycker i ett försäljningssystem med icke-ransonerad starksprit inte annat än i sällsynta undantagsfall nyttjas i berusnings-syfte. Under spritstrejken, då i ett visst skede alkoholkonsumenterna var hänvisade uteslutande till maldrycker, steg bl. a. starkölsförsäljningen kraftigt. Samtidigt noterades en unik förbättring av nykterhetstillståndet. Inte minst denna erfarenhet bör vara ägnad att minska farhågorna för negativa biverkningar av ett försök med i huvudsak fri försäljning av ett s. k. mellanöl.

Det kan vidare nämnas att motioner i denna fråga väcktes under 1964 års

riksdag. Med motiveringen att frågan om mellanöl var föremål för finansministerns uppmärksamhet avstyrkte bevillningsutskottet motionerna I: 54 och II: 69. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag om sådan ändring i bestämmelserna om maldrycksförsäljning och maldrycksbeskattning att ett s. k. mellanöl med en högsta alkoholhalt av 3,6 viktprocent kan introduceras och saluföras under förhållandevis fria former.

Stockholm den 27 januari 1965

Alf Wennerfors

Emil Elmwall

Ingrid Gärde Widemar

Rune Johansson
i Norrköping